

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitoiminnan kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (diaarinumero VN/14215/2025)

Esityksen tavoitteet

Esityksen mukaan apteekkipalvelujen sisältöä selkeytettäisiin sen suhteen, mitä toimintaa apteekissa tulisi harjoittaa ja miten apteekkien henkilöstön osaamista voitaisiin hyödyntää entistä enemmän osana onnistunutta lääkehoitoa ja tukea asiakkaiden sekä oma-aloitteista itsehoitoa että terveydenhuollon ammattilaisen kanssa yhdessä suunnittelemaa omahoitoa. Lääkehoidon onnistumisen tueksi ehdotetaan lisäksi muutoksia lääkesopimuksen (nyk. apteekkisopimuksen) sääntelyyn.

Lääkelakiin lisättäisiin myös apteekkitoiminnan laadullisia ja toiminnallisia vaatimuksia tuomalla osaksi lääkelakia potilasturvallisuuden ylläpitoa tukevia velvoitteita, kuten apteekin omien toimintaohjeiden laatiminen ja vaaratapahtumien raportointi sekä niiden käsittely. Muutosehdotuksilla myös turvattaisiin asiakkaiden yhdenvertainen asema lisäämällä Schengen-todistuksen myöntämistä koskeva hintasääntely. Ehdotusten tavoitteena on varmistaa laadukkaat ja yhdenvertaiset apteekkipalvelut Suomessa selkeyttämällä toiminnalle asetettuja vaatimuksia.

Esityksessä ehdotetaan myös sellaisia muutoksia apteekkitoiminnan lupajärjestelmään, jotka edistäisivät maanlaajuisen apteekkiverkoston toimivuutta ja varmistavat sen ylläpidon yhteiskunnallisen kestävyuden. Tavoitteena on, että sivuapteekkisääntelyä uudistetaan vastaamaan paremmin tosiasiallisia alueellisia tarpeita ja että alueen sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista vastaavat palvelujen järjestäjät osallistuisivat apteekkiverkoston ylläpitoon.

Esityksessä ehdotetaan itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntiluvan haltijoiden verkkopalvelun mahdollistamista. Lisäksi apteekkien etäpalveluja sujuvoitetaan kehittämällä apteekin verkkopalvelun sääntelyä ja tarjoamisen edellytyksiä. Muutoksilla mahdollistetaan nykyistä joustavampi apteekkien välinen yhteistyö lääkkeen toimittamiseksi. Lääkkeiden hintakilpailun edellytyksiä vahvistettaisiin mahdollistamalla kivijalka-apteekista eroava hinnoittelu verkkoapteekissa. Lisäksi lääkelakiin ehdotetaan sellaisia muutoksia, joiden tarkoituksena on tunnistaa koneellinen annosjakelutoiminta apteekkitoiminnasta erillisenä toimintana, mikä

selkeyttäisi sekä annosjakelutoimijoiden että asiakaskunnan asemaa osana lääkehoitoa ja viranomaisvalvontaa.

Allergia-, iho- ja astmaliiton lausunto

Huomionne koskien apteekin tehtävien koontiin (38 b §) sekä hintaneuvonnan (56 b §) ja lääkehoidon opastukseen ja neuvonnan (57 §) muutoksiin.

Allergia-, iho- ja astmaliitto kannattaa apteekin tehtävien selkeyttämistä ja kirjaamista lainsäädäntöön. Liiton näkemyksen mukaan lääkeneuvonnan tulee olla aktiivinen ja velvoittava osa apteekin tehtävää, ei pelkästään erikseen tarjottava palvelu. Neuvonnassa tulee huomioida pitkäaikaissairauksien lääkehoidon (esimerkiksi astmalääkkeiden oikea käyttötექniikka, kotona itse pistettävien lääkkeiden käyttö) sekä monisairastavuuteen ja -lääkitykseen liittyvät erityispiirteet. Lääkevaihtoon liittyvän hintaneuvonnan lisäksi apteekkihenkilökunnan tulee varmistaa, että sairastava osaa varmasti käyttää hänelle toimitettavaa lääkettä kuten on tarkoitettu.

Apteekkien antamassa neuvonnassa tulee vahvemmin korostaa yksityisyydensuojaa. Nykyisin apteekkien tilat eivät kaikilta osin mahdollista neuvonnan antamista ilman, että muut apteekin asiakkaat voivat kuulla yksityishenkilön terveystietoja.

Allergia-, iho- ja astmaliitto myös huomauttaa, että sinänsä kannatettava tavoite vahvistaa apteekkien roolia itsehoidon tukena ja lääkehoidon ohjauksessa voi muodostua ongelmalliseksi, mikäli siihen kytkeytyvää hoidon tarpeen arviointia ei määritellä riittävän selkeästi. Ehdotuksessa ei tarkenneta, miten apteekissa farmaseutin tekemä arvio eroaa terveydenhuollossa tehtävästä hoidon tarpeen arviosta, mikä voi johtaa epäselvyyksiin vastuunjaossa ja heikentää potilasturvallisuutta. Liitto katsoo, että roolien ja vastuiden rajapinta tulisi määritellä tarkemmin.

Huomionne koskien noutolokerikkojen sijaintirajoituksen poistamiseen (57 e §)

Liitto pitää muutosta lääkkeiden saavutettavuutta parantavana. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että lääkeneuvonta ei heikkene noutolokerikkojen käytön lisääntyessä ja lääkkeen käyttäjällä on mahdollisuus saada ohjausta helposti ennen lääkkeen käyttöönottoa myös digitaalisia apteekkipalveluita käytettäessä.

Huomionne koskien apteekkiluvan ehdoksi asetettuja sivuapteekkeja koskeviin muutoksiin (52 §)

Liitto pitää tärkeänä, että muutokset eivät heikennä palvelujen alueellista saatavuutta. Harvaan asutuilla alueilla sivuapteekkien merkitys voi olla keskeinen lääkkeiden saatavuuden ja suunnitellun lääkehoidon toteutumisen turvaamisessa.

Huomionne koskien itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntiluvan haltijan verkkopalveluun (54 j §).

Allergia-, iho- ja astmaliitto pitää uudistusta lähtökohtaisesti mahdollisuutena parantaa itsehoitolääkkeiden saavutettavuutta. Liitto muistuttaa, että uudistus voi kuitenkin johtaa väärin toteutetun itsehoidon riskin lisääntymiseen ja oikean diagnoosin saamisen viivästymiseen. Liiton mielestä on edellytettävä, että myös verkkopalveluissa varmistetaan riittävä lääkeneuvonta ja ohjaus sekä tarjotaan selkeät ohjeet hoitoon hakeutumisesta tarvittaessa.

Huomionne koskien apteekkitoiminnalle asetettaviin toiminnallisiin ja laadullisiin vaatimuksiin (56 c-56 d §).

Allergia-, iho- ja astmaliitto kannattaa toiminnallisten ja laadullisten vaatimusten vahvistamista. Liitto kannattaa esitystä, että apteekkeille tulisi omavalvontaa vastaava menetelmä apteekin tehtävien seurantaan ja poikkeamien käsittelyyn ja raportointiin. Näiden veloitteiden avulla voidaan parantaa lääkitysturvallisuutta, lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä sekä edistää apteekkihenkilöstön jatkuvaa oppimista ja toiminnan kehittämistä apteekkeissa.

Huomionne esityksen perusteluista

Allergia-, iho- ja astmaliitto pitää apteekkitoiminnan kehittämistä koskevan sääntelyn uudistamista pääosin kannatettavana, erityisesti siltä osin, kun se vahvistaa palvelujen saavutettavuutta ja apteekkien roolia lääkehoidon toteutumisen tukena.

Läkehoidon onnistuminen edellyttää riittävää lääkeneuvontaa, ohjausta ja hoidon jatkuvuuden varmistamista kaikissa palvelukanavissa. Allergia-, iho- ja astmaliiton näkemys on, että apteekkeilla on tärkeä rooli pitkäaikaissairauksien, kuten astman, allergioiden ja ihosairauksien, läkehoidon onnistumisen mahdollistajana ja varmistajana.

1.6.2026